

AZ ERDÉSZETI SZÁMVITEL ÉS KÖLTSÉGVETÉSI KAPCSOLATOK EU HARMONIZÁCIÓJA*

Prof. Dr. Lett Béla

A társadalmi - gazdasági átalakulás érintette az erdő tulajdoni, használati, gazdálkodási viszonyait is. A korábbi, alapjában társadalmi tulajdonú és korlátozottan forgalom képes erdővagyon jelentős részben magán tulajdoni alapúvá vált.

A különböző tulajdonú erdőkben folytatott erdőgazdálkodás számviteli - elszámolási, pénzügyi - finanszírozási, támogatási - adózási kérdéseinek nemzetközi megoldásokat is feldolgozó vizsgálatával, az alapszintű és alkalmazható eredmények megfogalmazásával célunk, hogy az erdővagyonnal való okszerű és szakszerű gazdálkodás ökonómiaiailag is megalapozásra kerüljön, elősegítve az Európai Unióba csatlakozás körülményeinek tisztázását és a feltételek javítását.

1. Az erdőtulajdonos - erdőgazdálkodó - kivitelező kapcsolata az erdőgazdálkodásban

Az állami erdőnél a tulajdonosi jog képviselője a Kincstári Vagyoni Igazgatósághoz került, a részvénytársasági formára áttérő erdővagyon-kezelő erdőgazdaságok az ÁPV Rt-hez tartoznak. A magán tulajdonú erdőknél a kezelésre társulati, illetve szövetkezeti szervezetek alakítása szorgalmazott, sok feszültséggel, mérsékelt eredménnyel. A tulajdoni-gazdálkodói viszonyok átalakulásának legfontosabb szervezeti következménye az erdőtulajdonos – erdőgazdálkodó (erdőkezelő) – végrehajtó szervezetek, gazdálkodók elkülönülése.

<i>GAZDÁLKODÓ SZERVEZET</i>	VAGYON és TEVÉKENYSÉG		
	1. Erdőtulajdonos	Föld; Erdőföld –	Erdővagyon –
2. Erdővagyon-kezelő	– Erdőgazdálkodás		
3. Kivitelező vállalkozó	– Erdőművelés - Erdőhasználat		– Fafeldolgozás, Kereskedelem, Egyéb

Az erdő vállalkozási jellege nem általános, különböző okokból létrejönnek nem vállalkozási jellegű erdőbirtokok, vállalkozástól mentes erdőgazdálkodások. A tulajdonostársak érdeke azonban ezen belül is különböző lehet, amely függ a tulajdonosok céljaitól, az erdőterületek jellemzőitől (nagyságától, minőség stb.) is.

Az erdőgazdálkodási vállalkozásba tartoznak a kifejezetten haszon erdők és az intenzíven kezelt faültetvények. Lényeges és jelentős erdőterületeken többcélú erdőgazdálkodás folyik,

* A tanulmány az OTKA támogatásával készült

ahol az egyéb értékek és szolgáltatások is fokozottan figyelembe vételre kerülnek. Az erdőterület megoszlása elsődleges rendeltetés és tulajdonforma szerint (2001.):

AZ ERDŐ TULAJDONI ÉS HASZNOSÍTÁSI VISZONYAI					M.e.: 1000 ha,
Az erdő elsődleges rendeltetése	Állami erdő	Közösségi erdő	Magán-erdő	Rendezetlen tulajd.	Összesen
A. Védelmi erdők	412,4	6,7	81,5	72,2	572,8
<i>%</i>	<i>39,7</i>	<i>40,1</i>	<i>18,5</i>	<i>24,7</i>	<i>32,0</i>
B. Gazdasági erdők	603,1	7,7	354,4	217,7	1 182,9
C. Egyéb erdő2	22,5	2,3	4,1	2,8	31,7
Erdőrészetek összesen	1 038,0	16,7	440,0	292,7	1 787,4

Forrás: ÁESZ

Az erdőterület 32%-a (állami tulajdonnál 40%-a) már a védelmi rendeltetéshez tartozik.

2. Az erdő, az erdőgazdálkodás és az erdőgazdálkodási szervezetek számviteli, adózási, illetve támogatási és finanszírozási sajátosságai

2.1. Az erdő, az erdőgazdálkodás számviteli sajátosságai

Az erdő fogalmának ökológiai, jogi és ökonómiai definiálása a megközelítés eltéréseiből fakadóan különböző. A számvitelben is a gazdálkodói vagyon megítélésénél az "erdő" eszköz elemekből történő felépítése a szokásos:

V a g y o n				
E r d ő			Ültetvény	
Nem termék termelés Társ. véd. szolgált.	Élőhely, vad Vadgazdálkodás	Erdőföld + Élőfakészlet	Termőföld	Faállomány
A vagyon számviteli kezelése				
Nem piaci kategória	Könyv szerinti bruttó érték változatlan Értékcsökkenés, értékcsökkenési leírás nincs			Egyéb eszköz
	Érték helyesbítés, terven felüli értékcsökkenés lehet			

Korábban a kimutatásokban, beszámolóknak az erdő általában nem szerepelt értékkel, megjelenítése a piaccgazdaságokban sem teljes körű. (A számvitelben sem az erdőfelújítást, sem az erdőtelepítést nem aktiválták korábban.)

Az „erdő” önállóan nevesített számviteli kategória, másoktól (földterület, ültetvény) vagy ezek kombinációjától különbözik, speciális vagyontárgy (tárgyi eszköz, ingatlan). Az erdőgazdálkodás mint "erdőgazdálkodási termelés és szolgáltatás" gazdasági tevékenység, amely a részmunkafolyamatok, üzemi tevékenységek (erdőtelepítés, erdőfelújítás, erdőnevelés, fakitermelés stb.) összefoglalója. Az erdő bázisán folyó erdőgazdálkodási termelés eredménye az "erdészeti termék".

A hozamok és a ráfordítások az erdő számviteli értékére nem hatnak, a termék termeléséhez kapcsolódnak. Az "erdő" és az "erdőgazdálkodási termelés terméke (erdészeti termék)" számvitelileg eltérő fogalmak. Az eredménykimutatásban az árbevétel és a ráfordítás, illetve a erdészeti finanszírozási módszer speciális elemei jelentkeznek:

AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS EREDMÉNYSZÁMÍTÁSA	
Költség, ráfordítás	Hozam, árbevétel
Fakitermelés közvetlen költsége	Fakitermelés hozama (árbevétele)
Fakitermelés kitermelési költségmentes árbevétele (fedezete)	
Erdőművelés, erdőfelújítás közvetett költsége	
Erdőfenntartás, igazgatás és egyéb ráfordítás	
Erdőgazdálkodás eredménye	
Erdőfenntartási járulék	Erdőfelújítás normatív támogatása
Erdőgazdálkodás korrigált eredménye	

2000. évben elfogadásra került az újrakodifikált számviteli (2000. évi C.) törvény, amely céljában maximálisan az Európai Unió elvárásait beépítette. Az erdővel kapcsolatos fogalmi meghatározások és elszámolások alapvetően nem változtak meg az elmúlt évek gyakorlatához viszonyítva. A sajátosan hosszú termelési ciklusú erdőgazdálkodás, azon belül az időben különváló fakitermelési bevétel és erdőfelújítási költség eddig problémás számviteli kezelése kedvező irányban mozdult el.

A vállalkozási díjat jelentősen befolyásolja a vagyonkezelő rendelkezésére álló fahozam piaci értéke. Az üzemeltetői eszközök fedezete elsősorban a részvénytársaságoknál képződik. Az Államháztartási törvény és ez alapján a Számviteli törvény előírása a kezelt vagyon mérlegbe állítását (üzemeltetésre átvett eszközök, illetve hosszú lejáratú kötelezettség) feltételezi, de ez ideig az érték megállapítása és használata elmaradt (egyéb célú erdőértékszámítással meghatározott vagyonértékek alkalmazásának problémája). Az állami tulajdonú erdő kezelésénél inkább az ágazati eredménylap adatait használják. Az ágazatban kimutatott jövedelmet az erdővagyon értékének számszerűsítése hiányában a vagyonváltozással nem korrigáljuk, így a vagyon csökkenése vagy gyarapodása, és a vagyont növelő ráfordítások számviteli megjelenítése elmarad. Az ökonómiai viszonyok és értékek feltérképezését segítették az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet keretében folytatott vagyonértékelések.

Az állami tulajdonú erdőnél is jelentősek a szervezetek közötti különbségek:

Az erdő tulajdonos, az erdővagyon-kezelő és az erdészeti tevékenység végrehajtó szervezetek vagyoni és jövedelmezőségi helyzete			
	Erdőtulajdonos	Erdőgazdálkodó, vagyonkezelő	Tevékenység-végrehajtó
Vagyoni helyzet (Nagyságrend)			
Erdővagyon	eszközérték több száz Mrd Ft	–	–
Üzemeltetői befekt. eszk.	–	több tíz Mrd Ft	elenyésző
Saját és vásárolt készletek	–	tíz Mrd Ft	–
Jövedelmezőségi helyzet (Nagyságrend)			
Árbevétel	vagyonkezelői díj száz M Ft	több tíz Mrd Ft	szolgáltatási díj több Mrd Ft
Ráfordítás	–	több tíz Mrd Ft	kb. a szolgáltatási díj, több Mrd Ft
Eredmény	–	kb. egy Mrd Ft	elenyésző

2.2. A számviteli beszámoló

Az 1990-es évek erdészeti gazdálkodását az ÁPV Rt.-hez tartozó erdészeti és faipari részvénytársaságok beszámolóinak mérleg és eredménykimutatás táblázatai érzékeltetik:

MÉRLEG		Milliárd Ft							
Ssz.	MEGNEVEZÉS	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
A	Befektetett eszközök	21,09	24,48	18,71	19,71	20,92	23,09	26,59	29,16
I.	Immateriális javak			0,04	0,06	0,08	0,10	0,19	0,33
II.	Tárgyi eszközök			16,95	18,00	19,13	21,17	24,42	26,51
III.	Befektetett pénzügyi eszköz			1,72	1,65	1,71	1,82	1,98	2,32
B.	Forgóeszközök	7,14	6,62	8,14	9,08	12,73	16,30	18,64	18,82
I.	Készletek	2,59	2,30	3,13	3,89	3,96	4,49	5,19	6,28
II.	Követelések			3,26	3,49	4,43	5,06	6,14	6,77
III.	Értékpapírok			0,25	0,46	2,17	4,26	4,21	2,85
IV.	Pénzeszközök	1,04	1,16	1,43	1,24	2,17	2,49	3,10	2,92
C	Aktív időbeli elhatárolások			0,43	0,27	0,48	0,52	0,44	0,35
	Eszközök összesen	28,23	31,11	27,28	29,05	34,11	39,91	45,66	48,33

MÉRLEG		Milliárd Ft							
Ssz.	MEGNEVEZÉS	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
D	Saját tőke	22,25	24,64	22,81	24,32	27,53	30,14	33,41	35,59
I.	Jegyzett tőke	10,66	10,28	10,58	10,58	12,77	13,84	14,99	15,11
II.	Tőketartalék	12,10	14,49	10,71	11,19	11,51	11,96	12,57	12,81
III.	Eredménytartalék	-	-0,51	0,37	1,49	2,68	3,24	4,33	6,08
IV.	Előző évek áthozott vesz			-0,02	-0,00	-0,13	-	-	-
	Lekötött tartalék								
	Értékelés tartalék								0,21?
V.	Mérleg szerinti eredmény	-0,51	0,38	1,16	1,05	0,70	1,10	1,52	1,38
E	Céltartalékok			0,51	0,41	0,45	0,56	0,49	0,69
F	Kötelezettségek	3,70	3,76	3,68	3,86	5,52	8,39	10,17	10,20
I.	Hosszú lejáratú kötelez.	2,73	3,33	0,56	0,76	1,63	3,67	4,43	3,36
II.	Rövid lejáratú kötelez.			3,12	3,11	3,85	4,72	5,75	6,84
G.	Passzív időbeli elhatárolás			0,28	0,46	0,62	0,82	1,58	1,85
	Források összesen	28,23	31,11	27,28	29,06	34,11	39,91	45,66	48,33

A befektetett eszközök értékének 1995. évi csökkenése a gazdasági elszámolás, a számviteli szemlélet módosulásának következménye. Az erdőfelújítási ráfordítások éveken át történő aktiválása eredménynövelő tényezőként jelentkezett, (pozitíva) fordítva az eredmény-elszámolást. A jogilag, számvitelileg hibás és irracionális elszámolás következményeként 1995. év végével kivezetésre került a virtuális felújítási érték (a befektetett tárgyi eszközök és a tőketartalék csökkentek). A kezelt (nagyságrendileg többszörös értékű) erdővagyon nem szerepel a kezelő mérlegében.

A gazdasági változások az erdőgazdálkodást is nehéz helyzetbe hozták és a veszteséges évek után az átalakulás és az átszervezés áldozatokat követelő intézkedései és a segítő központi támogatások stabilizálták a szervezeteket. A reorganizációs támogatások a tárgyi eszközök mellett a pénzügyi eszközök növekedésében is megjelennek, a kamatkedvezmények a hitel (kötelezettség) növekedésben mutatkoznak.

Az erdészet a piaci viszonyoknak kitett ágazat, így az eredmény a fatermékek keresleti, kínálati, illetve ár és költség viszonyai szerint változott. Az általános inflációban a gazdaságok árbevétele megduplázódott, az árbevétel arányos eredmény mérséklődött. Ezt erősítette a természetvédelmi korlátozások eredmény csökkentő hatása is.

EREDMÉNYKIMUTATÁS „Összköltség” változat									Milliárd Ft
Ssz.	MEGNEVEZÉS	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
I.	Értékesítés nettó árbevétele	16,18	19,09	24,89	28,00	30,97	35,22	40,90	47,07
II.	Egyéb bevételek			3,35	3,48	4,36	5,97	4,57	5,25
III.	Aktivált saját teljesítmények értéke			1,10	1,40	0,86	1,52	1,97	2,27
IV.	Anyagjellegű ráfordítások			12,40	14,70	16,48	20,12	24,20	29,07
V.	Személy jellegű ráfordítások			9,35	10,69	11,77	13,78	13,52	14,55
VI.	Értékcsökkenési leírás	0,91	0,88	1,12	1,26	1,55	1,82	2,07	2,46
VII.	Egyéb költségek			1,41	1,56	1,52	1,91	1,94	2,29
VIII.	Egyéb ráfordítások			3,35	3,31	4,16	4,07	4,23	4,85
	<i>Bruttó eredmény</i>			<i>1,71</i>	<i>1,54</i>	<i>0,51</i>	<i>-0,89</i>	<i>1,14</i>	<i>1,42</i>
A.	Üzemi tevékenység eredménye	-0,07	1,01	1,71	1,38	0,71	1,01	1,48	1,82

EREDMÉNYKIMUTATÁS „Összköltség” változat									Milliárd Ft
Ssz.	MEGNEVEZÉS	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
IX.	Pénzügyi műveletek bevételei			0,64	0,61	0,67	1,16	1,14	0,77
X.	Pénzügyi műveletek ráfordításai			0,48	0,47	0,45	0,71	0,64	0,48
B.	Pénzügyi műveletek eredménye	-0,23	-0,12	0,16	0,15	0,22	0,45	0,50	0,29
C.	Szokásos vállalkozási eredmény			1,87	1,53	0,92	1,46	1,99	
XI.	Rendkívüli bevételek			0,49	0,34	0,30	0,37	0,49	0,50
XII.	Rendkívüli ráfordítások			0,75	0,61	0,37	0,47	0,62	0,87
D.	Rendkívüli eredmény	-0,18	-0,44	-0,26	-0,26	-0,07	-0,10	-0,13	-0,37
E.	Adózás előtti eredmény	-0,47	0,45	1,61	1,27	0,85	1,37	1,86	1,73
XIII.	Adófizetési kötelezettség			0,30	0,22	0,15	0,27	0,33	0,35
F.	Adózott eredmény	-0,51	0,38	1,30	1,05	0,70	1,10	1,52	1,38
	Osztalék			0,14	-	-	-	-	-
G.	Mérleg sz. eredmény	-0,51	0,38	1,16	1,05	0,70	1,10	1,52	1,38

Az ÁPV Rt.-hez tartozó erdőgazdaságok által kezelt erdővagyon felmérése az elmúlt évtizedben azonos elvi alapon és módszerrel többször is megtörtént. Az Intézet munkatársai tevékenyen részt vettek a hozami alapú értékelésben, amely a piaci jellemzőkkel bemutatható vagyonelemekre, konkrétan az erdőföldre és az élőfakészletre terjedt ki. Az időszakban az élőfakészlet (a korosztály összetétel és a természetvédelmi intézkedések miatt) nőtt. Mind az erdőföld mind a faállomány értéke megsokszorozódott (folyóáron).

AZ ÁPV RT. ERDŐGAZDASÁGI RT.-OK ÁLTAL KEZELT ERDŐVAGYON JELLEMZŐI							
	Erdő-föld	Fa- készlet	Föld- érték	Fa érték	Összes érték	Eredmény	Ár- bevételel
	1000 ha	M. m ³	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft.	M. Ft	Mrd Ft
1993							
Összesen	962,4	184,1	39,1	307,7	346,8	0	16,2
E. Ft/ha			40	320	360		
E. Ft/m ³			0,2	1,8	2,0		
2000							
Összesen	972,7	190,6	127,2	698,5	825,8	1816	47,0
E. Ft/ha			131	718	849		
E. Ft/m ³			0,7	3,6	4,3		

2.3. Az erdészeti sajátosságok érvényesíthetősége a számvitelben és az adózásban

Az erdőgazdálkodás sajátosságaihoz kapcsolódó számviteli elvek és módszerek az elszámolásban is megjelennek, pl. a hosszú termelési ciklus és az évente eltérő, kiegyenlített véghasználati-felújítási tevékenység. A kiemelt elvek közé tartozik:

- az összemérés elve
- az időbeli elhatárolás elve
- az időbeli elhatárolás elve
- az óvatosság elve

A számviteli elvek érvényesítésére a céltartalék elszámolását alkalmazhatjuk:

- Az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot kell képezni azokra a múltbeli, illetve a folyamatban lévő ügyletekből, szerződésekből származó, harmadik felekkel szembeni fizetési kötelezettségekre, amelyek várhatóan vagy bizonyosan felmerülnek, de összegük vagy esedékességük időpontja a mérleg készítésekor még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította.
- **Az adózás előtti eredmény terhére - a valós eredmény megállapítása érdekében a szükséges mértékben - céltartalék képezhető az olyan várható jelentős és időszakonként ismétlődő jövőbeni költségekre (különösen a fenntartási, az átszervezési költségekre, a környezetvédelemmel kapcsolatos költségekre), amelyek - a mérlegkészítés időpontjáig rendelkezésre álló információk szerint - feltételezhetően vagy bizonyosan felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja a mérlegkészítéskor még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.**

A céltartalék képzés és elszámolás mechanizmusa tipikusan alkalmas véghasználat-erdőfelújítás kezelésére. Az erdőgazdálkodásban a fakitermelés hozama nyújt fedezetet az erdőművelési (felújítási) ráfordításokra. A céltartalék képzés ezt a fedezetet adja az időbeli eltérés miatt, amelyet a képzést követően a szükségletnek megfelelően szüntetünk meg. A véghasználat évének számviteli eredményét tehát a következő évek erdőfelújítási ráfordításait figyelembe véve, csökkentett értékben állapítjuk meg. A céltartalék későbbi felszabadításával elkerüljük, mérsékeljük a veszteséget, hiszen megelőlegeztük a ráfordításokat.

Az erdőgazdálkodás és a társasági adó

A vállalkozások nyereség adózásának számításakor a számviteli eredményből indulunk ki. Az adóalaphoz számos korrigáló tényező van, az erdőgazdálkodást közvetlenül érintők:

- Az adózás előtti eredményt csökkenti:
  - az erdőgazdálkodónál az erdőről és az erdő védelméről szóló törvényben meghatározott erdőfelújítási kötelezettség fedezetére az adóévben képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg, legfeljebb a befejezett felújításhoz a célállomány típusától függően az agrárgazdasági célok költségvetési támogatásáról szóló jogszabály szerint igénybe vehető támogatás mértékéig,
- Az adózás előtti eredményt növeli:
  - kettős könyvvitelt vezető adózónál a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg következtében az adóévben elszámolt ráfordítás,
  - az adóévben visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás, juttatás, véglegesen átadott pénzeszköz és térítés nélkül átadott eszköz könyv szerinti értéke, az átvevő által meg nem térített általános forgalmi adó, valamint az adózó által átvállalt kötelezettségnek az adóévi adózás előtti eredmény terhére elszámolt összege, az adóévben térítés nélkül nyújtott szolgáltatás bekerülési értéke.

2.4. Az erdőgazdálkodás mezőgazdaságtól is eltérő támogatási rendszere

A világ legtöbb országában politikai, társadalmi megfontolásokból az agrár ágazatot, a mezőgazdasági termelőket és az exportot speciális gazdasági szabályzó rendszerben támogatják. Az EU-ban ennek különösen nagy a szerepe. Ugyanakkor az erdő, az erdei termékek a versenygazdaság részei, ahol minimálisan avatkoznak a piaci folyamatokba. Kelet-Európa tervgazdaságaiban a központi gazdasági szabályozás mind a mezőgazdaságra, mind az erdészetre kiterjedt. Magyarországon az erdészet finanszírozási rendszere önálló szabályozással bírt már 1957-től, amely elvében és gyakorlati elemeiben is különbözött a többi országtól. (Ennek legfőbb jellemzői: a központi költségvetéstől függetlenebb decentralizált pénzalap, a fakitermelést követő erdőfelújítás költség fedezetének biztosítása a faárakban és a természeti különözeti járadék transzfer alkalmazása a gazdaságok között.)

A gazdasági és társadalmi élet minden szféráját alapvetően érintő változásai nem hagyták érintetlenül az erdőgazdálkodást sem. Ennek legmarkánsabb megnyilvánulása a tulajdon és birtokszerkezet átalakulása. Az erdőfenntartás finanszírozása 1957. óta az erdőgazdálkodóktól összegyűjtött központi alap(ko)n keresztül ment végbe.

Az Alap működésének zavarai már a 80-as évek végén jelentkeztek: a csökkenő fakitermelés miatt felborult az egyensúly a forrás és a felhasználás között. Szemléleti változást hozott a kényszer, az Országos Erdészeti Alapból az erdőfelújítás költsége már nem teljes mértékben került finanszírozásra, a hiányzó részt a gazdálkodó az egyéb jövedelme (a fakitermelési fedezete) terhére biztosítja. Az önálló Alap, az alapszerű finanszírozás jogilag megszűnt, a bevételek és kiadások elváltak, a költségvetésbe visszaintegrálódtak. Az erdőgazdálkodás szabályozása nem illet és nem illik a hazai szabályozásba, finanszírozásba sem.

A JELENLEGI RENDSZER ÁLTAL KELTETT FESZÜLTSEGEK ÉS ELLENTMONDÁSOK		
1. Szemléleti alapállás ellentmondása	2. A metodikai problémák	3. Az alkalmazott számítások, mértékek alátámasztásának hiánya
a) tulajdonosi, gazdálkodói önállóság	a) erdőgazdálkodás helyett részfolyamatok kiragadása	a) adatbázis, feldolgozás esetlegessége, követés hiánya
b) a felosztó-kirovó rendszer meghaladottsága	b) eredmény, jövedelem fogalmak és összetevőinek mellőzése	b) fakitermelési fedezetek, jövedelmek számszerűsítései hiánya
c) a sajátérvő és a támogatás szétválasztása	c) általános, átlagos és állami értékek kivetítése az egyedire, a konkrétúra	c) erdőfelújítási, erdőfenntartási költségek számszerűsítési hiánya

Az erdészeti szakmai szervezetek és képviseletek támogatása ellenére a Főhatóság a korszerűsítési javaslatot elutasította, a felosztó kirovó rendszert fenntartotta, a szektorsemlegességet nem adta fel. Nem sikerült áttörést elérni az agrár támogatási rendszer módosított elvének átültetésére, az elfogadhatónak tartott terület alapú támogatás (illetve rászorultsággal kombinált) megvalósítására sem. A jelenlegi helyzetben sincs egyetértés az erdőfelújítás finanszírozásának a modernizálására, így az EU csatlakozásig további elhúzódás is lehetséges. A körülmények ugyanakkor megváltoztak:

- mivel az erdőfenntartási járulék törvényben rögzített mértéke tabunak számít, ezért a költségnövekedéstől mind jobban elmaradna a támogatás, különösen a telepítéstől való visszaesés demonstratív,
- az erdőfelújítás normatív támogatásnak mértékét állami forrás bevonásával kellett és lehetett növelni,
- ugyanakkor az évek során a magán erdő tulajdonosok egyre nagyobb száma került be a rendszerbe, amely akadályozza a módosítást, a befizetések révén erkölcsi követelésük van a saját befizetést visszafizető támogatásra,
- jelentős elszámolás technikai nehézségek léptek fel a támogatás időbeli folyósításával kapcsolatban is. A korábbi éves teljesítmény, sikeresség alapú elszámolás helyett az első kivitel és a befejezettként átadás évében kerül sor kifizetésre, a közbeni éveket a gazdálkodóknak kell finanszírozni. Az éven belüli nettó elszámolás is tarthatatlanná vált. (A valós pénzmozgásoknál átmenetileg sikerült elérni, hogy a kifizetett támogatásból lehessen visszautalni a járulékot.)

Az erdőtelepítés támogatása összességében és területegységre vetítve is jelentősen meghaladja a meglévő erdők kitermelés utáni felújításának támogatását, pedig ehhez az erdőfenntartási járulékon keresztül az erdőgazdálkodók nagymértékben hozzájárulnak.

AZ ERDŐFELÚJÍTÁS ÉS AZ ERDŐTELEPÍTÉS TÁMOGATOTTSÁGA							E Ft/ha
	T	B	EKL	A	NNY	ELL	F
EFJ	489	627	200	101	122	122	286
EFNT	372	330	248	154	165	215	138
TNT	510	510		227	233	287	327
EFK	670	520	300	230	400	300	490
TK	407			232	216	260	289

EFJ - - Erdőfenntartási járulék (E Ft/ha),

EFNT – Erdőfelújítás támogatása (E Ft/ha), EF – Erdőfelújítás költsége(E Ft/ha),

TNT – Erdőtelepítés támogatása (E Ft/ha), TK – Erdőtelepítés költsége(E Ft/ha),

Az erdőfenntartási járuléknál a befizetés a kitermelt fatérfogat után történik, így a nagyobb fakészlettel rendelkező magas vágásérettségi korú őshonos keményfás állományok a legjelentősebb teherviselők.

AZ ERDŐFELÚJÍTÁS TÁMOGATÁSA ÉS AZ ÖNFINANSZÍROZÓ VÉGHASZNÁLATI FAHOZAM								
	M. e.	T	B	EKL	A	NNY	ELL	F
EFJ	E Ft/m ³	1,3	1,3	0,7	0,55	0,6	0,6	0,8
EFNT	E Ft/ha	231	210	154	100	110	143	121
ÁFH	M3/ha	363	566	300	218	217	220	335
ÖFM	M3/ha	178	162	220	182	183	238	151
ÁFH-ÖFM	M3/ha	185	404	80	36	34	-18	184
ÁFH/ÖFM	-	2,0	3,5	1,4	1,2	1,2	0,9	2,2

EFJ - Erdőfenntartási járulék (E Ft/m³), ÖFM - Önfinanszírozási mennyiség (m³/ha)

EFNT - Erdőfelújítás támogatása (E Ft/ha), ÁFH - Átlagos fahozam (m³/ha)

ÁFH-ÖFM - Átlagos fahozam - Önfinanszírozási mennyiség (m³/ha),

ÁFH/ÖFM - Átlagos fahozam/Önfinanszírozási mennyiség

AZ ERDŐFELÚJÍTÁS KÖLTSÉGE ÉS TÁMOGATOTTSÁGA								1000 Ft/ha
	T	B	A	EKL	NNY	HNY	ELL	F
Normatív támogatás	372	330	154	248	165	215	215	215
Erdőfelújítás költsége	670	520	230	400	400	280	320	490
T-K	-298	-190	-76	-152	-235	-65	-105	-275
T/K (%)	56	63	67	62	41	77	67	44

AZ ERDŐTELEPÍTÉS KÖLTSÉGE ÉS TÁMOGATOTTSÁGA					1000 Ft/ha
	T	A	NNY	HNY	F
Normatív támogatás	510	227	233	287	327
Erdőtelepítés költsége	407	232	216	260	289
T-K	103	-5	17	27	38
T/K (%)	125	98	106	110	113

A támogatások ráfordításoktól való egyre erősebb eltérítése beavatkozás a piaci folyamatokba, torzítja az erdővagyon értékét és a jövedelmezőségi viszonyokat.

Az előcsatlakozási időszakban hazánk is pályázott a SAPARD támogatásra, de a kedvezményi körbe sem az erdészet sem az előbb kiemeltként bemutatott erdőtelepítés nem került be (53/2001. (VIII. 17.) FVM rendelet "Magyarország SAPARD Terve 2000-2006" kihirdetéséről).

3. Az EU országok számviteli, adózási és támogatási jellemzői

3.1. A mezőgazdaság és az erdészet számviteli szabályozása

A mezőgazdaság és az erdészet számviteli szabályozásából kiemeljük az IAS 41 Mezőgazdaság (Agriculture) standardot, amelyet az erdőgazdálkodásra végül nem vezettek be, de fontos elemeként jelent meg a méltányos érték fogalma.

A **mezőgazdasági és erdőgazdálkodási számlarendszer** kézikönyve (Economic Accounts for Agriculture and Forestry, EAA és EAF), az Európai Közösségek Statisztikai Hivatalának kiadványa a két ágazatot foglalja össze. A Mezőgazdasági Számlarendszer (EAA) és az Erdőgazdálkodási Számlarendszer (EAF) az Integrált Gazdasági Számlák Európai Rendszerén (ESA) alapult. Az 1990-es évekre az összes tagállamra kiterjedő közös módszertant fejlesztettek ki, és az agrárágazatokban is igazodtak a gazdasági és strukturális fejlődéshez. Az integrált gazdasági számlarendszerrel szisztematikus, összehasonlításra alkalmas és lehetőleg minél teljesebb áttekintés adható a gazdasági tevékenységről, és ez az elemzések, az előrejelzések és a politikai döntések előkészítésül szolgál.

Az európai erdők értékelésében az IEEAF - követve az UN-ECE/FAO FBRFA definíciót – gazdasági szempontból megkülönböztet:

- olyan erdőket, amelyeknek **nem célja a faellátás**

A nem faellátási célú, rendeltetésű erdők alatt azok az erdőterületek értendők, amelyekben a fakitermelés nem gazdaságos különféle okok miatt (alacsony produktivitás, hozzáférhetetlenség stb.), illetve ide tartoznak a védelmi rendeltetésű, védett erdők is. A nem faellátásra tartott erdőkben a faanyag az értéke zéró. Különösen igaz ez a védett erdőkben, ahol a faállomány értéke és a talajérték nem realizálódik, azaz nincs ökonómiai haszon.

- olyan erdőket, amelyeknek **célja a faellátás**

A faellátásra szolgáló erdők lehetnek:

- Nem-művelt erdők

Természetes/őserdők, ezek az erdők nem megújítható vagyonnak tekinthetők. Sőt, miután ezek az erdők „klimax” állapotban vannak a nettó természetes növedékük zérónak tekinthető.

A **felsarjadt és a más nem-művelt erdők** esetében az eredeti, természetes erdőt kitermelik és aztán vagy magára hagyják a területet vagy lényegtelen erdészeti beavatkozást végeznek a területen. Az erdők természetes felújulása nyer teret, van természetes növedék, de nincs költség. Az ESA rendszerében a faanyag nem-termeltként van nyilvántartva, a természetes növedéket pedig nem tekintik terméknek (termelés eredményének).

- **Művelt erdők**

Ezeknél az erdőknél vannak költségek: vagy jelen vannak mind a kezdő (erdősítési) mind a közbeni (művelési) költségek vagy csak a közbeni költségek (ez utóbbi a természetes felújítás esetében jellemző). A faanyag termeltként, a természetes növedék pedig figyelembevett terméként van nyilvántartva. Az erdők értékét egyrészt a múltbeli költségek összegzésével, másrészt a jövőbeni tényleges bevételek jelenértékének meghatározásával lehet felbecsülni.

Értékelés az erdészeti ökonómiában

Az erdők értékelése az erdészeti ökonómiában a jelenérték módszeren alapszik. Az IEEAF által elfogadott erdővagyon-osztályozás megközelítőleg követi az ESA osztályozási rendszerét. Az IEEAF rendszere földterületre (mint ingatlan), fára és más erdőhöz kapcsolódó

vagyontárgyakra osztja az erdővagyonot. A földterület mindig úgy jelentkezik, mint nem-termelt vagyontárgy. A fa pedig termelt vagyontárgy, ha az erdő művelt és nem-termelt, ha az erdő nem-művelt. Más az erdőhöz kapcsolódó vagyontárgyak egyrészt lehetnek megfogható, termelt vagyontárgyak (épületek, utak, erdőgazdálkodásban használt felszerelések), másrészt lehetnek megfogható, nem-termelt vagyontárgyak (vadak, madarak és más élőlények, amelyek az erdőben élnek). Az el nem különített eszközök a föld értékébe ágyazódnak, mint pl.: a vadászati joggal szerzett bevétel is.

Tesztértékelés került elvégzésre az EU országokra, melynek eredményei további vizsgálatokat igényelnek a nagy eltérések (a lomb-fenyő különbség) miatt:

AZ EU ORSZÁGOK ERDŐÉRTÉKELÉSÉNEK TESZT EREDMÉNYEI									
Ország	Erdő-terület	Átlag földérték	Föld-érték	Fa-készlet	Átlag fakészlet	Fakészlet átlag-érték	Fakészlet átlag-érték	Fakészlet érték	Összes érték
	Mill. ha	E.ECU/ha	E.Mill ECU	E.Mill m3	m3/ha	ECU/m3	E. ECU/ha	E.Mill. ECU	E.Mill. ECU
Ausztria	3,4	4,50	15,1	1,0	294	23	6,5	22,8	37,9
Svéd.	21,2	0,06	1,2	2,6	123	16	2,0	41,0	42,2
Finno.	20,7	0,38	7,8	1,9	92	24	1,9	37,3	45,1
Együtt	45,3	0,53	24,1	5,5	121	18	2,2	101,1	125,2
%	65	55	35	49	76	78	59	39	39
Németo.	10,1	3,20	32,5	2,8	277	31	8,6	87,4	119,9
Franciao.	14,5	0,80	11,6	2,8	193	20	3,9	68,1	79,7
Összes	69,9	0,97	68,0	11,3	159	23	3,7	256,7	324,7
Egyéb.EU	25,6			2,3	90				
EU	95,5			13,4	140				

Az 1995-ben belépő három ország hatalmas erdővagyonára megváltoztatta az EU erdőgazdálkodásának megítélését is, hisz ezekben az országokban a fagazdaság súlya többszöröse az EU átlagnak.

3.2. Az EU agrár és erdészeti támogatásának változásai és lehetőségei

Az EU agrár támogatásánál figyelembe kell venni a korábbi és a várható módosításokat, az arányoknál az új támogatások előretörését, hiszen az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere a „félidős” átvizsgálás, illetve az ehhez kapcsolódó elhatározások alapján jelentős további átalakítás előtt áll.

- Elmaradt területek fejlesztése (Strukturális Alapok, ebben a támogatásban szerepel az erdőgazdálkodás is).
- Vidékfejlesztés az EU-ban.
- Környezetvédelem – agrár-környezetvédelem.

AZ EU KÖLTSÉGVETÉSÉNEK ELŐIRÁNYZATA 2000 – 2006							Millió €, 1999-es árakon
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Mezőgazdasági támogatások	40 920	42 800	43 900	43 760	42 760	41 930	41660
- Piac Támogatás és közvetlen támogatás	36 620	38 480	39 570	39 430	38 410	37 570	37290
- Vidékfejlesztési támogatás	4 300	4 320	4 330	4 340	4 350	4 360	4 370
Strukturális támogatások	32 045	31 455	30 865	30 285	29 595	29 595	29170
Tagjelöltek csatlakozási támogatása	3 120	3 120	3 120	3 120	3 120	3 120	3 120
- Mezőgazdaság (SAPARD)	520	520	520	520	520	520	520
- Infrastruktúra és környezetvédelem (ISPA)	1 040	1 040	1 040	1 040	1 040	1 040	1 040
- PHARE	1 560	1 560	1 560	1 560	1 560	1 560	1 560
Bővítési kiadások (1999. évi értéken)							
- Mezőgazdasági támogatások			1 600	2 030	2 450	2 930	3 400
- Strukturális támogatások			3 750	5 830	7 920	10 000	12080
- Egyéb			1 100	1 170	1 240	1 270	1 300
Összesen			6 450	9 030	11 610	14 200	16780
Bővítési kiadások (2002. januári javaslat)							
- Mezőgazdasági támogatások					2 048	3 596	3 933
- - Piac támogatás					516	749	734
- - Közvetlen támogatás					-	1 173	1 418
- - Vidékfejlesztési támogatás					1 532	1 674	1 781
- Strukturális támogatások					7 067	8 150	10350
- Egyéb					1 679	1 674	1 683
Befizetési kedvezmény					816	800	814
Összesen					10 794	13 400	15966

Az erdészettel kapcsolatos támogatások az alaptevékenység, illetve a jóléti körbe sorolható célokat szolgálhatják (A támogatások olyan erdőterületek esetében elérhetőek, amelyeket magánszemélyek, azoknak társulásai, illetve önkormányzatok birtokolnak.):

- beruházások az erdőbe, azok gazdasági, ökológiai és szociális értékének növelése céljából,
- az erdészeti termékek feldolgozásának, kereskedelmének racionalizálását, fejlesztését,
  - a faanyag, mint nyersanyag felhasználásával kapcsolatos korlátozott tevékenységeket szolgáló beruházások, az ipari méretű felhasználást megelőzően,
- új termékek, megoldások támogatása az erdészeti termékek feldolgozását és kereskedelmét illetően,
- erdőtulajdonosok és gazdálkodók társulásainak támogatása, hogy a tagjaik fejleszthessék erdőgazdálkodási ismereteiket,
  - az erdészeti termelőképesség helyreállítása természeti katasztrófák, tűzvészek után, valamint megelőző intézkedések bevezetése,
- az erdők ökológiai stabilitásának fenntartása és fokozása, amikor ezeknek az erdőknek a védelmi és az ökológiai szerepe közérdeknek minősül, valamint a tűzvédelmi gátak, pászták fenntartása mezőgazdasági eszközökkel.

Az erdőtelepítés támogatási program más támogatásokhoz kapcsolódik, azokat segíti:

- Vidékfejlesztési programok.
- Vidéki területeken munkaalkalom biztosítás.
- Erdők, erdőtelepítések, egyéb hatásai: pl. erózió elleni védelem, akác esetén méztermelés, gomba, vadgyümölcsök, gyógynövények termeléséhez, falusi turizmushoz háttér, „hozzájárulás a vidéki tevékenység diverzifikálásához”, vadgazdálkodás.

- A megtermelt faanyag felhasználása, mint megújítható nyersanyag és energiaforrás növelése (Az EU-ban 2010-re meg akarják duplázni a megújítható erőforrások felhasználását.).
- Támogatás adható a mezőgazdasági területen végzett erdőtelepítésért, feltéve, hogy a telepítés megfelel a helyi körülményeknek, és összhangban van a környezettel. (Mezőgazdasági hasznosítású földterületeken, állami hatóságok által végrehajtott erdőtelepítések esetén csak a létesítés költsége mértékéig adható támogatás.)

A telepítési költségeken felül ez a támogatás fedezhet:

- Éves, hektáronkénti kifizetést, amely öt éven keresztül biztosíthatja a fenntartási munkák költségeit.
- Éves hektáronkénti kifizetést, amely kompenzálhatja az erdőtelepítésből szárazó jövedelem-kieséseket (ami nem haladhatja meg a 20 évet).

EAGGF (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) - Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) támogatásai	
Garancia részlegről	Orientációs részlegről
(Kifizető ügynökség – AIK)	(Kifizető hatóság – „SAPARD” Hivatal)
(terület alapú jellegű)	(pályázat alapú)
Erdőtelepítés mezőgazdasági területen	Erdőgazdálkodás egyéb intézkedései, a nem mezőgazdasági területek erdősítése is
<i>Korai nyugdíjazás</i>	<i>Fiatal farmerek támogatása, Továbbképzések</i>
<i>Kedvezőtlen területek kompenzációs kifizetései</i>	<i>Vidéki térségek alkalmazkodásának és fejlődésének segítése</i>
<i>Agrár-környezetvédelem</i>	<i>Beruházás a mezőgazdaságba, Feldolgozás és marketing</i>

Az Európai Unió 2080/1992. határozatával a Közösség a mezőgazdasági területek erdősítését, az erdőtelepítési terveket és azok végrehajtását támogatja (a gyorsan növő fajokkal való telepítést, a jövedelmező művelést is, de kevésbé).

A Közösségi támogatási tervet, amelyet az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA - EAGGF) részben finanszíroz, azért alapították, hogy

- kísérje a piac szervezési szabályok keretében bevezetett változásokat,
- hozzájáruljon az erdei erőforrások fejlődéséhez,
- hozzájáruljon a vidéki gazdálkodás olyan formáihoz, amelyek jobban megfelelnek a környezeti egyensúlynak,
- küzdjön az üvegházhatás ellen (elnyelve a széndioxidot).

Ez a Közösségi támogatási terv elősegíti:

- az erdőtelepítést, mint a mezőgazdasági terület alternatív hasznosítását,
- az erdészeti tevékenységek fejlesztését a farmokon.

A támogatási terv magába foglalja:

- az erdőtelepítési költségek támogatását
- évi díjat (prémiumot) a telepített területre, hogy fedezze az első öt év fenntartási költségeit
- évi hektáronkénti díjat a bevételi veszteségek fedezésére, amelyek a mezőgazdasági területek beerdősítéséből következnek,
- beruházási támogatást a fával borított területek növelésére, mezővédő erdősávok, tűzgátak, vízpontok és erdei utak fejlesztésére.

Az a) és b) paragrafusra vonatkozó támogatás adható minden természetes vagy jogi személynek, aki mezőgazdasági terület erdőtelepítését elvégzi.

A támogatás mérték maximálisan alkalmazható mértéke:

- a) Erdőtelepítési költségek esetében:
  - 3000 ECU/ha fenyő erdősítésekre,
  - 4000 ECU/ha a lombos vagy vegyes fafajú erdősítésekre, ha legalább 75%-a lombos
- b) Fenntartási költségek esetében:
  - 250 ECU/ha évente az első két évben és 150 ECU/ha évente a következő években fenyő erdősítés esetén
  - 500 ECU/ha az első két évben és 300 ECU/ha évente a következő években lombos vagy vegyes erdősítésekre, amelyeknek nem kevesebb, mint 75%-a lombos.

A tagállamok aggregálhatják az a) és b) pontokat illető támogatásokat és váltogathatják ennek az egyesített összegnek a fizetését öt éves időszakon keresztül, amit az újonnan telepített területek fenntartására adnak.

- c) A bevételi veszteségek kompenzációs díja esetében
  - 600 ECU/ha évente, ha a telepítést olyan farmer, vagy a farmerok olyan csoportja végzi, akik a területet az erdősítés előtt művelték
  - 150 ECU/ha évente, ha a telepítést más csoport végzi, maximum 20 éves időszakra az első erdőtelepítés dátumától számítva
- d) meglévő erdőterületek növelése esetén 700 ECU/ha erdőterület növelésre és véderdő létesítésre.

További 18000 ECU/km támogatás az erdei utakra, illetve 150 ECU/ha erdőterület, a tűzgáták és vízpontok kiépítésére. A mezőgazdasági gépek erdei munkákhoz való adaptálásának költsége benne foglaltatik a fenti beruházásokban.

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalaphól (EMOGA) támogatása

A VIII. fejezet foglalkozik az **erdőgazdálkodással**.

29. cikk

1. Az erdőgazdálkodás támogatása hozzájárul a vidéki térségekben az erdők gazdasági, ökológiai és társadalmi szerepének a fenntartásához és fejlesztéséhez.
2. A támogatás egy vagy több alábbi célkitűzést segít elő:
  - a fenntartható erdőgazdálkodás és az erdészet fejlesztése,
  - az erdészeti erőforrások megóvása és javítása,
  - az erdősített térségek kiterjesztése.
3. **A támogatás csak magánszemélyek, azok társaságai, vagy önkormányzatok és azok társaságai tulajdonában levő erdők és területek vonatkozásában adható.**

30. cikk

1. Az erdőgazdálkodási támogatás egy vagy több alábbi intézkedésre vonatkozik:
  - olyan erdőgazdálkodási befektetés, amelynek célja az erdők gazdasági, ökológiai vagy társadalmi értékének jelentős mértékű növelése,
  - az erdészeti termékek kitermelési, feldolgozási és értékesítési módszereinek fejlesztését és ésszerűsítését szolgáló befektetés; a fa nyersanyagként történő feldolgozásával kapcsolatos támogatott befektetések az ipari feldolgozást megelőző munkaműveletekre korlátozódnak,

- az erdészeti termékek új felhasználási és értékesítési lehetőségeinek elősegítése,
  - erdőtulajdonos társaságok létrehozása, amelyek célja a tagok számára történő segítségnyújtás a fenntartható és hatékony erdőgazdálkodás fejlesztésében,
  - természeti katasztrófák és tüzek által károsított erdészeti termelőképesség helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése.
2. A tagállamok korlátokat határoznak meg a támogatásra jogosult befektetésre vonatkozóan. A támogatás teljes összege a jogosult befektetések arányában kifejezve maximálisan 40%, a kedvezőtlen adottságú térségekben 50%. Amennyiben a befektetést fiatal gazdálkodók hajtják végre, ez az arány elérheti a 45%-ot, kedvezőtlen adottságú térségekben az 55%-ot.)

31. cikk

1. Támogatásban részesül a mezőgazdasági területek erdősítése, amennyiben a telepítés alkalmazkodik a helyi körülményekhez és megfelel a környezeti feltételeknek. (Az erdősítési támogatásra jogosult mezőgazdasági területet a tagállam határozza meg, és az olyan szántóföldet, gyepterületet, állandó legelőket és évelő növények termelésére használt területeket foglalhat magában, ahol rendszeres gazdálkodás folyik.)

A támogatás a telepítési költségeken túlmenően az alábbiakat tartalmazhatja:

- erdősített területek után a gondozás költségeinek fedezésére ötéves időszakra járó hektáronkénti éves juttatás,
  - az erdősítésből eredő jövedelem kiesés fedezésére az erdősített területek után legfeljebb húsz évig járó hektáronkénti éves juttatás olyan gazdálkodók, illetve azok társulásai számára, akik az erdősítést megelőzően az érintett földterületen gazdálkodtak (725 Euro/ha), vagy más magánjogi személy (185 Euro/ha) számára. (A ‘gazdálkodó’ olyan személy, aki munkaidejének egy lényeges részét mezőgazdasági tevékenységekre fordítja és jövedelmének jelentős része ebből származik a tagállami kritériumok szerint.)
2. Mezőgazdasági területek állami szervezetek által vállalt erdősítése esetében a támogatás csak a telepítés költségeit fedezi.
3. Mezőgazdasági területek erdősítéséért nem adható támogatás
- korai nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodóknak,
  - karácsonyfa-nevelő telepek létesítésére.

Rövidtávon művelt, gyors növéssű fajták esetén erdősítési támogatás csak a telepítés költségeinek fedezésére adható. (A ‘rövid távon termelt gyorsan növvő fajok’ olyan fajokat jelentenek, amelyek forgási ideje (a vágások közti időszak) rövidebb 15 évnél.)

32. cikk

1. Az alábbi tevékenységek érdekében a kedvezményezettek kifizetésben részesülnek, amennyiben az intézkedések az adott erdők védelmi és ökológiai értékeit fenntartható módon biztosítják, és a végrehajtandó intézkedéseket, illetve azok költségeit szerződésben rögzítették:
- közérdekű védelmi és ökológiai szerepet betöltő erdők ökológiai stabilitásának megőrzése és javítása, amennyiben az ilyen erdők fenntartására és fejlesztésére vonatkozó intézkedések költségei meghaladják az erdészetből származó jövedelmet,
  - tűzgáták mezőgazdasági intézkedések révén történő fenntartása,
2. A kifizetéseket a rögzített minimális (40 Euro/ha) és maximális (120) értékek között határozzák meg a végrehajtott intézkedések tényleges költségei alapján, a szerződésben korábban előírtak szerint.

Ez a rendelet a közösségi támogatások vonatkozásában 2000. január 1-jétől alkalmazandó.

4. Az EU konform erdészeti számviteli, adózási, finanszírozási és támogatási módszerek hazai alkalmazási lehetőségei

4.1 A magyar számvitel az európai szabályozásban

A magyar számviteli törvény – az 1991. évi és még inkább az újrakodifikált 2000. évi – lényegében és a részletek többségében átveszi az Európai Gazdasági Közösség 4. számú irányelvét (1978.). Néhány esetben ugyanakkor a sajátos magyar szabályok, különbségek továbbra sem elhanyagolhatók.

Az EU és a magyar számvitel és adózás, különös tekintettel az erdőgazdálkodásra		
Számvitel	EU	Magyarország
Jogi alapok	Más szervezeti, ágazati jogban	Számviteli törvény
	Keret	Keret és részletes
Európai Gazdasági Közösség 4. számú irányelv alkalmazás	Átvétel, alkalmazás	Fokozatos közelítés, néhány kivétel, eltérések maradtak
Szakmai előírások	Standardokban, Ágazati sajátosságok érvényesülése	Törvényben, most alakul nemzeti standard alkotó bizottság
Üzleti év	Szervezeti, tevékenységi lehetőség	Azonos a naptári évvel, törvényi előírás kivételekkel
Aktív és passzív elhatárolás	Szűkebb	Bővebb
Céltartalék képzés és feloldás	Bővebb	Szűkebb
		Kötelező és lehetséges
	Költségnemre bontás	Egyéb ráfordítás és bevétel
	Jogi személyiségű, illetve nem jogi személyiségű vállalkozások elkülönítése	Jogi személyiségű, nem jogi személyiségű vállalkozások, illetve magánszemélyek elkülönítése
Adózás	EU	Magyarország
Adózás előtti eredmény és a TAO alap eltérése	Kisebbr. „Látens adó”	Adózás a számviteli érték kategóriákat részben fogadja el, sok korrekció
Nyereségtartalékolás	Előző évi nyereség felhasználásig számlán „állva hagyható”	Évi nyereségelszámolás
		Későbbi veszteség agráriumban visszamenőleg, de kötöttségekkel és korlátozottan elszámolható
Elhatárolt veszteség	Előző évi veszteség tárgyévi nyereséggel szemben elszámolható	Nagyobb kötöttség és korlátozás az elszámolásban
Céltartalék képzés és feloldás		Adóalap módosítás és egyedi szabályozás (pl. erdőszet)
Értékvesztés, céltartalék mértéke		Adóalap csökkentéshez adótörvényi mérték
Aktív és passzív elhatárolás	Adózásban elfogadott	Adózásban elfogadott

Az európai országokban önálló számviteli törvény általában nincs. A szabályokat többnyire más a szervezetekre és a tevékenységekre vonatkozó előírások tartalmazzák. A jogi személyiségű szervezetekre vonatkozó általános kettős könyvvitel vezetési, beszámoló

készítési kötelezettség mellett a nem jogi személyiségű társaságok, egyéni vállalkozók szabályozási kötöttsége minimális.

A keret és részletszabályok hazai egyesítése a törvényben számos, Európában differenciált, ágazati sajátosság, érvényesítését nehezíti, pl. a mezőgazdaságban és az erdészetben az üzleti év nem a tenyészeti évhez, hanem a naptári évhez kötődik (de a teljesség elvének alkalmazása miatt az elszámolási évhez kapcsolódó, december 31-i fordulónap utáni gazdasági eseményeket is figyelembe kell venni). Ez számos speciális és körülményesen biztosítható könyvelési tétel felvételét, bonyolult megjelenítését kívájná meg (befejezetlen termelés, céltartalék, időbeli elhatárolás stb.) Az európai országok szabályozása a könyvvezetésre nem tér ki, a számvitelt ajánlások, standardok segítik.

A számviteli elszámolás eredmény kategóriáit a magyar adótörvények nem ismerik el, hanem az adózás előtti eredményt több tucattal tétellel kell korrigálni az adóalap meghatározásakor. Az értékvesztés, céltartalék képzésnél az adóalap módosító tételek értékének megállapítását meghatározzák, mértéküket korlátozzák (az elszámolt összeg adóalap növelésként jelenik meg, de csökkenésként csak az adótörvényi megengedett összeg szerepelhet. Ebből adódóan az adózás előtti eredmény és a társasági adó alapja jelentősen eltérhet, ugyanakkor a különbséget kiegyenlítésére – pl. látens adó alkalmazásával nincs lehetőség).

A 2219/2000. (IX. 21.) Korm. határozat rendelkezik a támogatási rendszer EU konform átalakításáról, valamint a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap fogadásával összefüggő feladatok végrehajtásáról és felülvizsgálatáról. Ennek tartalmi elemeire már évekkel ezelőtt felhívta a figyelmet az Állami Számvevőszék (ÁSZ) erdőgazdálkodási vizsgálatot követő jelentése, amelyben az érdekelt tárcákat intézkedésekre is felkérte.

A számviteli és adózási szabályok fokozatos harmonizációja évtizede tart, egyes elemek bevezetésére a csatlakozással kerül sor. A számviteli és főleg az adózási megoldások bővítésével nyílna lehetőség a jelenlegi adóhátrány elkerülésére, amelyek bevezetése az EU csatlakozási felkészülés során megoldható.

Az EU egységes számviteli standardjainak kidolgozására a döntés megszületett, az adójogszabályok és mértékek harmonizálása folyamatos. Az EU kötelező előírásainak bevezetése szükségszerű, de ez az erdőgazdálkodás jelenlegi számviteli gyakorlatában megoldhatónak tűnik. Más szabályok esetében nem általánosan alkalmazandó normák átvételéről van szó, hanem érdek a számviteli megoldások és eljárások adaptálása.

4.2. Az EU és Magyarország erdészetének költségvetési kapcsolatainak

A közösségi állami támogatási szabályokkal való fokozatos harmonizációt Magyarország már az Európai Megállapodásban (1991) vállalta. Hazánk vállalta, hogy, hogy a támogatási szabályok átalakításával teljes összhangot biztosít az Európai Közösség szabályaival. A meg nem felelő társasági adókedvezményekre nem kértünk átmeneti mentességet, és csak olyan új adószabályokat vezetünk be, amelyek megfelelnek az alapelveknek. (A közösségi szabályok szerint az adókedvezményeknek is a közvetlen állami támogatások nyújtásával megegyező feltételeknek kell megfelelniük.)

Az EU és Magyarország erdészetének költségvetési kapcsolati rendszerét összevetve lényeges különbségek tapasztalhatók. A nagyon is fontos technikai kérdéseken kívül (szabályozás, kifizető ügynökség stb.) mindenképpen szükséges az eltérések meghatározása a fő erdőfelújítási és erdőtelepítési támogatási területeken.

Az elmúlt évtizedben az erdőfelújítás finanszírozásnak új, EU konform bevezetésre a kezdeményezések ellenére sem került sor. Az erdőgazdálkodás hosszú ciklusú folyamata, az

erdőfelújítás több éves periódusa mihamarabb kiszámítható finanszírozást igényel, amelyben az EU viszonyok között a jelenlegi szemlélet, megfontolások, módszer és technika lényeges változására is sor fog kerülni. A magyar erdőállomány szektorális, rendeltetési, erdőállományi és gazdálkodási megosztottságában az erdővagyon megőrző és fenntartó, az erdészeti társadalmi szolgáltatásokat nyújtani képes rendszer biztosítása nagy körütekintést igényel.

Hazánk az erdőtelepítésnél jelentős EU támogatással számol, ezért ott a szabályozás lényegi elemeit alkalmazni kell, a feltételeknek való megfelelés biztosítása mellett.

Az erdőgazdálkodás támogatásának EU-s elveit és elemeit nem tudjuk megkerülni, és az elavult módszereket saját érdekünkben is meg kell újítani. Ennek szemléleti előkészületei sajnálatos módon elmaradtak, ezért a szakma részéről komoly értetlenséget kell elhárítani.

<i>Az EU és Magyarország erdészetiének költségvetési kapcsolatainak eltérése</i>		
Téma	EU	Magyarország
Kedvezményezettek	Csak magán és önkormányzat	Szektor semleges
	Csak a direkt kedvezményezett	Bejegyzett erdőgazdálkodó Tulajdonos nem
Támogatás	Előírás alapján, alanyi jog	Normatív
	Gazdálkodó –magánszemély más (pl. vidékfejlesztés, erdősítés miatti jövedelem pótlás)	Pályázati lehetőség (nem jár)
	Támogatás	Elvonás, átcsoportosítás, támogatás
- prioritás	Mg. terület csökkentés, hosszú távra erdőtelepítéssel	Nem művelt területekre is. Telepítésnél magasabb, mint a felújításnál
	Környezetvédelem és tájfejlesztés	Őshonos keménylombos kiemelt
	Lomb – fenyő arányban visszaállítás	
	Egyebek is	Egyebek is
- forrás	Össztársadalmi, Nincs erdészeti külön teher	Jelentős erdészeti, törvényben előírt elvonás (EFJ)
- mérték	EU + Nemzeti (regionális) szabály	Esetleges, számításokkal nem alátámasztott értékek
Hatás	Verseny torzítás nincs, Piac semlegesség	Vagyon és jövedelem erdészetben belüli átcsoportosítás
	Beruházás támogatás és Jövedelem kompenzáció	Jövedelem kompenzáció nincs
		Őshonos keménylombos a finanszírozó

Az erdőfelújítás szabályozási harmonizációja az EU általános elvei szerint fontos, de a konkrét részletekben nagyobb a nemzeti hatáskör, különösen, ha nem igényelünk EU forrást (a versenysemleges hatás bevezetése egyes erdőállományok racionális, rentábilis gazdálkodást megkérdőjelezik). Véleményünk szerint az erdőfelújítás támogatás korrekciójának átvezetési szakaszát a legrövidebbre célszerű venni. Az állami tulajdonú erdőgazdaságok kiegyenlített éves teljesítménnyel rendelkeznek, az állami erdővagyon-kezelők között a finanszírozási átcsoportosítás fenntartásával (tulajdonosi jogon) a működőképesség fenntartása EU szabálysértés nélkül is megkísérrelhető.

A magán tulajdonú erdők tulajdonosai és erdőgazdálkodói a korábbi befizetéseikkel erkölcsi alapot szereztek a támogatásra. Itt a vagyon és jövedelem átcsoportosítás, keresztfinanszírozás nem tartható fenn. A támogatáshoz (ha mértéke a telepítési finanszírozás alatt marad is) a jelenlegit meghaladó állami, költségvetési hozzájárulásra van, lesz szükség.

Összefoglalás

A társadalmi - gazdasági átalakulás érintette az erdőgazdálkodást is. A különböző tulajdonú erdőkben folytatott erdőgazdálkodás számviteli - elszámolási, pénzügyi - finanszírozási, támogatási - adózási kérdéseinek vizsgálatával, az alapszintű és alkalmazható eredmények megfogalmazásával elősegítjük, hogy az erdővagyonnal való okszerű és szakszerű gazdálkodás ökonómiailag is megalapozásra kerüljön, elősegítve az Európai Unióba csatlakozás körülményeinek tisztázását, a feltételek és a harmonizálás javítását.

Kutatási tevékenységünkkel hozzájárulunk

- az erdészeti sajátosságok tisztázásához,
- az Európai Unió számviteli, adózási-támogatási eljárásainak továbbadásához,
- az EU és a magyar szabályok különbségének feltárásához,
- a magyar EU csatlakozás szakterületi harmonizálásához,
- a szakanyagok és előadások révén a tájékoztatáshoz és a véleményformáláshoz.

Summary

Forest management has also been affected by the social-economic changes. Through the examination of accounting – clearing, finance – financing, subsidising – taxation problems of forest management in different ownership systems, and the determination of basic and applicable results, we are setting the goal to provide an economic foundation for reasonable and professional forest asset management, as well as clarifying and improving the conditions of accession to the European Union.

With our research we will contribute to

- the clarification of forestry specifications,
- introducing the accounting, taxation - subsidisation processes of the EU,
- exploring the differences between the EU and the Hungarian regulations,
- the harmonisation of the branch for the Hungarian EU accession process,
- information and opinion forming through special publications and lectures.